

T. Jokilehto
KOO / KVV**Lausunto**
25.1.2024
VN/30737/2022

Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö 7.12.2023

Liikenne- ja viestintäministeriön lausunto huoltovarmuuden tavoitepäätöksestä

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt Liikenne- ja viestintäministeriöltä lausuntoa huoltovarmuuden tavoitepäätöksestä. Liikenne- ja viestintäministeriö kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja esittää lausunnossaan seuraavaa.

Yleistä

Valtioneuvoston päätöksessä huoltovarmuuden tavoitteista määritellään kansallisen huoltovarmuustyön lähtökohdat, periaatteet ja kansalliset tavoitteet, jotta huoltovarmuuden taso ja laajuus vastaavat muuttuneen turvallisuusympäristön vaatimuksia.

Venäjän sotilaallinen hyökkäys Ukrainaun on epävakauttanut Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittista toimintaympäristöä merkittävästi ja pitkäaikaisesti. Venäjän hyökkäyssodan luoma jännite sekä suurvaltakilpailun kasvu länsimaiden ja Kiinan välillä haastavat nykyisen globaaleihin toimitusketjuihin perustuvan huoltovarmuuden.

Huoltovarmuuden turvaamiseksi tarvitaan nykyistä laajempaa yhteistyötä Ruotsin sekä muiden Pohjoismaiden ja Itämeren alueen maiden sekä EU:n ja Naton kanssa. Eri hallinnonaloilla on tunnistettava sellainen yhteistyö, joka suoraan tai välillisesti edistää huoltovarmuutta ja on Suomen näkökulmasta hyödyllistä.

Suomi vie aktiivisesti huoltovarmuuden sekä kokonaisturvallisuuden mallejaan osaksi Naton perusperiaatteita. Naton kyky toimeenpanna ja suunnitella yhteisen puolustuksen operaatioita edellyttää merkittävää tukea siviiliviranomaisilta ja yksityiseltä sektorilta.

Terminologiasta

Huoltovarmuuden tavoitepäätösluonnoksessa on nyt jo hyvin selkeytetty eri häiriötilanteisiin liittyviä termejä, mutta edelleen on käytössä muutamia erilaisia termejä eri yhteyksissä eikä lukijalle välttämättä ole selvää, onko eri muotoja esimerkiksi häiriötilanteista käytetty tarkoituksellisesti eri tavoin. Liikenne- ja viestintäministeriö ehdottaa tarkistettavaksi, voisiko häiriötilanteista käyttää yhdenmukaista termiä. Nyt luonnoksessa käytetään termejä:

- häiriötilanne / vakava häiriötilanne / normaaliolojen häiriötilanne
- normaaliolojen vakava häiriötilanne ja poikkeusolot
- poikkeusolot ja niihin verrattavissa olevat vakavat häiriöt

Huoltovarmuuden pohjoismainen, eurooppalainen ja globaali ulottuvuus (2.2)

Liikenne- ja viestintäministeriö katsoo, että kahdenvälinen yhteistyö olisi nostettava paremmin esiin tavoitepäätöksessä. Liikenne- ja viestintäministeriö ehdottaa, että kohdan ”Huoltovarmuuden pohjoismainen, eurooppalainen ja globaali ulottuvuus” ensimmäinen kappale muutettaisiin muotoon: ”Huoltovarmuuden turvaamiseksi tarvitaan nykyistä laajempaa yhteistyötä Ruotsin, muiden Pohjoismaiden ja Itämeren alueen maiden sekä EU:n ja Naton ja niiden jäsenmaiden kanssa. Kahdenvälisellä yhteistyöllä eri valtioiden ja kumppaneiden kanssa voidaan vahvistaa kotimaista huoltovarmuutta. Eri hallinnonaloilla on tunnistettava sellainen yhteistyö, joka suoraan tai välillisesti edistää huoltovarmuutta ja on Suomen näkökulmasta hyödyllistä.”

Digitaalinen infrastruktuuri (3.2)

Digitaalisen infrastruktuurin osalta tavoitepäätöksessä nostetaan satelliittipaikannus ja varmistavien satelliittiyhteyksien kehittäminen yhdeksi keskeiseksi painopisteeksi. Liikenne- ja viestintäministeriö ehdottaa lisättäväksi tavoitepäätökseen satelliittinavigointipalveluiden kautta saatavan luotettavan aikatiedon merkityksen, koska esimerkiksi viestintäverkot vaativat toimiakseen täsmällistä ja jatkuvaa joko satelliittien tai kiinteiden verkkojen kautta välitettyä aikatietoa.

Digitaaliset järjestelmät (3.2)

Kohdassa ”Digitaaliset järjestelmät” käsitellään mm. kyberturvallisuutta ja uusia teknologioita. Liikenne- ja viestintäministeriö ehdottaa, että viimeinen kappale (Alkaa sanoilla ”Huoltovarmuuden turvaamiseksi...”) poistettaisiin, sillä kappaleessa kerrotut asiat ovat lähes sanatarkasti ilmaistuna jo saman asiakohdan edellisessä kappaleessa.

Kyberturvallisuus (3.2)

Huoltovarmuuden tavoitepäätöksen luonnos sisältää kyberturvallisuuden osalta seuraavan lauseen: ”Kyberturvallisuuden johtamisrakenne uudistetaan kattamaan koko yhteiskunnan kattava kyberturvallisuuden kehittäminen ja poikkeamatilanteiden riittävän nopea kaikki hallinnonalat kattava ohjaus.” Oheinen kirjaus ei kuitenkaan vastaa hallitusohjelmaa, jossa kyberturvallisuuden johtamisrakenteen osalta kirjaus on sisällöltään erilainen: ”Kokonais- ja kyberturvallisuuden johtamisrakenne uudistetaan hallituskauden aikana. Uudistuksessa varmistetaan viranomaisten vastuunjaon ja toimivaltuuksien selkeys ja tiedonvaihdon tehokkuus sekä toteutetaan näiden edellyttämät lainsäädäntömuutokset.” Liikenne- ja viestintäministeriö katsoo, että kirjaus pitää muuttaa vastaamaan hallitusohjelman kirjausta tai lyhentää muotoon: ”Kyberturvallisuuden johtamisrakenne uudistetaan hallituskauden aikana.”

Merenkulun ympäristösääntelystä

Suomen on toimittava EU:ssa ja kansainvälisissä järjestöissä niin, ettei ympäristösääntely vaaranna Suomen merikuljetusten ja jäänmurron kustannustasoa verrattuna kilpailijamaihin eikä vaarana myöskään Suomen huoltovarmuutta.

Kuljetusten jatkuvuus (4.2)

Luonnoksessa huoltovarmuuden tavoitepäätökseksi todetaan muun muassa, että Suomen logistinen asema on muuttunut Venäjän hyökkäyssodan myötä ja muutoksen arvioidaan olevan pysyvä. Tämä heijastuu myös kuljetuksiin sekä liikennejärjestelmän ja -infrastruktuurin kehittämiseen ja suunnitteluun.

Siviiliyhteiskunnan ja sotilaallisen maanpuolustuksen kuljetustarpeet on sovittava yhteen. Molemmille varmistetaan riittävät toiminnan edellytykset Puolustusvoimien valmiutta kohotettaessa ja poikkeusoloissa.

Merkittävä osa yhteiskunnan kuljetuksista hoidetaan markkinaehtoisesti myös poikkeusoloissa. Kuljetuslogistisen järjestelmän toimivuus ja turvallisuus sekä yhteiskunnan toiminnan ja huoltovarmuuden edellyttämät kriittiset sisäiset ja ulkomaankaupan kuljetukset tarvittavine tukipalveluineen varmistetaan häiriötilanteissa ja myös poikkeusoloissa.

Kotimaisten varustamojen aluskannan säilymisestä huolehditaan. Suomen valtiolla on valmius antaa tarvittaessa vakuustakuita tilanteissa, joissa kaupallisia vakuutuksia ei ole saatavissa. Elinkeinopoliittisin toimenpitein pidetään yllä merenkulkuelinkeinoon riittävää kansainvälistä kilpailukykyä.

Liikenne- ja viestintäministeriö pitää kirjauksia kuljetusten jatkuvuudesta erittäin tärkeänä.

Olli-Pekka Rantala
Osastopäällikkö

Tero Jokilehto
Liikenneneuvos

Jakelu

Työ- ja elinkeinoministeriö

Tiedoksi

Liikenne- ja viestintäministeriön virkajohtoryhmä

VN/30737/2022-LVM-65

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: